

*Au milieu de ses gémissements et de ses rau-
ques sanglots l'enfant pâle grandit, dans des
mains d'amis, dans des mains de hasard,
l'enfant pâle grandit.*

*Demain ce sera un révolutionnaire aux yeux
flambant de liberté — la crèche nous don-
nera un nouveau Messie; le berceau Ar-
ménien un révolté!*

DANIEL VAROUJEAN.

Université de Gand.

Ու նիչերու մէջ, լացի,
Տըժգոյն տըղան կը մեծնայ
Բարեկամի, դիպուածի
Ձեռքերու մէջ կը մեծնայ:

Եւ գուցէ վաղն ան ըլլայ
Ռազմիկ մ'հրաշեայ, շանքող ամպ-
— Մեզ մասերն Յիսուս մը կու տայ՝
Իսկ հայ օրոցքն՝ Ապրստամբ...

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒՅԵԱՆ

«Յեղին սիրտը» (1909)

Սիրելի Գ...

17 - 30 - Նոյեմբեր 1909

Հոս կը գրադիմ ուսուցչական պաշտօնով: Բանախօսութեանցս շարքը
սկսած եմ տալ խիստ յաջող եւ մրրկոտ:

Տակաւին մէկ ֆերքուած մը գրած եմ Տանկաստան գալէս ի վեր,
«Հրաշքին աղբիւրը»: Յաջող: ... լաւ սորվէ, յաջողութիւն կը մաղթեմ, եւ
սիրտս կը նսկի երբ կ'իմանամ թէ արգելքներ կան լարերդ կաշկանդող:

Քաջութիւն, սիրելի Գ..., հարկաւ օր մը վերստին նակատդ՝ կը համ-
բուրեմ:

«Հացին երգը» գարնան դէմ պիտի սկսիմ: Այդտեղի ընկերներուս բարեւ-
րբէ եւ ըսէ՝ որ չվշտանան լուրքենէս: Սաստիկ գրադուած եմ, սաստիկ: Նոր
լուր մը. զինուորագրուած եմ: Քանի մը ամիսէն Casernներու վառօդային օդը
կը ծծեմ: Ի՞նչ առողջութիւն քոքերու համար. խեղճ ֆերքող: Ընդունէ՛ համ-
բոյրներս,

Բոյդ

Պատանքի վարձու

(Հասցէն՝ Թուրքերէն, եւ ստորեւ)
ԲԲԳՆԻՔ, ՍԵՐԱՍՏԻԱ

Ս. ՊԱՏԱՆՔՆ ԵՒ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Այս խորագրով յօդուածի մը հանդիպե-
ցանք իտալական Միլան հրատարակուող
«Corriere della Sera» լրագրին մէջ (8
փետր. 1939) եւ նիւթով ու գիւտով հե-
տաքրքրական նկատելով զայն՝ հոս թարգ-
մանաբար կը հրամցնենք մեր ընթերցող-
ներուն: Ս. Պատանքին կամ Սիւնդոնին
չուրջ գիտական նոր բացատրութիւն մը
ձեռք ձգողը իտալացի երեւելի ուս. Յով-
հանէս Յուտիքա-Քորտիլիա բժիշկն է, որ
իր գիւտին ամբողջական բացատրութիւնը
պիտի տայ Իտալիոյ Գիտական Կաճառին
առջեւ:

Իտալացի Ուս. Յուտիքա-Քորտիլիա
բժիշկը, մարդկային բազմաթիւ դիակնե-
րու վրայ կատարած իր կրկնակ փորձե-
րով, յաջողած է սաւանի մը վրայ ար-
տադրել դիակին ամբողջական նկարը,
յատկապէս զիմադրիւմը, իրապէս ճանչ-
ցուելու աստիճան: Եւ այսպէս գտած է
գիտական բացատրութիւնը տալ Յիսուսի
Ս. Պատանքին՝ որ Թորինոյ քաղաքը կը
գտնուի, հաւաստելով թէ անիկա նկար-
չական յորինուածք մը չէ, այլ Յիսուսի
մարմնոյն վրայէն Փիղիքապէս վերարտա-
դրուած Անոր իրական զիմադրիւմը:

Ս. Պատանքի իրականութեան խնդրով
դրադող ոչ մէկ գիտնական չէր կրցած
ցարդ անոր կազմութեան եւ իրականու-
թեան մասին Փիղիքապէս այսքան համո-
զիչ բացատրութիւն մը տալ:

Բնականօրէն, ինչպէս Ս. Պատանքին
զիմադրիւմը, այսպէս սաւանի վրայ ար-
տադրուած ո՛ր է է դիակի մը պատկերը
ժխտական է եւ լուսանկարութեամբ ապա-
կիին վրայ դրականի կը փոխուի. ասկէ
կը հետեւցնենք որ դիակին զիմադրիւմը
ճշգրտօրէն վերարտադրուել է, ինչպէս
էր իրականին մէջ, եւ ոչ թէ պարզապէս
դիմակ մըն է (mascherone), որ կ'ունենանք
երբ դիակին դէմքը ներկենք եւ վրան ճըն-
շումով կտաւ մը հանդէսցնենք:

Քորտիլիայի բացատրութիւնը վճռական
արժէք կը ստանայ երբ Ս. Պատանքին վա-
ւերականութեան հարցը չօգտինք. փա-
տելով թէ անիկա Քրիստոսի դէմքին բնա-
կան ապագրութիւնն է Փիղիքական օրէնք-
ներու համաձայն, թէ նկարիչի մը գործ

չէ, քանի որ գիտութիւնը եւ գործնական
բժշկութիւնը ցոյց կու տան թէ հնարաւոր
է մեռելական պատանքին վրայ վերար-
տադրել մեռելին ճշգրիտ պատկերը:

Այս գիւտը կը գերազանցէ Ս. Պատանքին
մասին ցարդ արտայայտուած ենթադրու-
թիւնները եւ գիտականօրէն տրուած վար-
կածները, որոնց մէջ ամենէն աւելի զնա-
հատուածը եւ ընդհանրացածն էր Բարիդի
համալսարանին Բօլ Վիննոնի վարկածը,
որ ցարդ լուրջ ընդդիմութիւն չէր դառն
եւ հիմնուած է Գոլատիպ Պատկերահա-
նութեան սկզբունքին վրայ (Images vapo-
rographiques):

Բօլ Վիննոն իր այս սկզբունքին համա-
ձայն, հետեւեալ կերպով կը բացատրէր
Քրիստոսի դէմքին արտապոստմը պա-
տանքին վրայ:

Աւետարանը եւ Աւանդութիւնը կը պատ-
մեն թէ Քրիստոսի մարմինը պարուրուե-
ցաւ կտաւի մը մէջ, հալուէէ (Լա. aloès)
եւ զմուռսէ (myrrha) բաղկացած խունկե-
րով մէկտեղ: Պատանքին վրայ արտա-
պոստմը մութ-պայծառ մասերը ձեւացած
էին Քրիստոսի մարմինէն դուրս գոլորշա-
ցող տարրերէն, որոնք կը ծծուէին կտա-
ւէն, որ սրսկուած էր ուժեղ հոտաւէտ-
ներով:

Յառաջ տանելով իր ուսումնասիրու-
թիւնները Վիննոն տեսաւ թէ հալուէն կա-
լաքարային (alcaloïde) մարմիններու ներ-
կայութեան առջեւ կը տարբարփոխուի,
փոխարկուելով գորշագոյն նիւթի մը, որ
իր կարգին կը թափանցէ կտաւին մէջ եւ
անջնջելիօրէն կը յարի անոր: Ենթադրե-
լով որ Քրիստոսի չարչարուած մարմինը
պէտք էր իր ծակտիներէն առատ քրտինք
արտահոսել, որ չորնալով բովանդակ
մորթին վրայ թողուց խաւ մը միզազային
(urine) մանրիկ բլբլեղներու, որոնց տար-
բալուծումը նպաստաւորուած գերեզմանի
փակ օդի խոնաւութենէն եւ անշարժութե-
նէն, յառաջ բերաւ աւշակային (ammonia-
que) կազերու գոլորշիացում մը. որ
տեղի ունեցած է ուղղանկիւնային նա-
ռապայքացումով (projection orthogonale)
պէտք է չօգտինք մէջ մտած ըլլայ
դաստառակին մակերեսին հետ, հալուէին
հանդէպ պատճառելով հակադրեցութիւն

